

Prachtig spel in de geest van Bergman: met spirit en intuïtie

Theater

Na de repetitie/Persona Toneelgroep Amsterdam

★★★★★

Als geen ander is de Zweedse film- en theatermaker Ingmar Bergman zich bewust geweest van de kwetsbaarheid van acteurs. Hij zag hen niet als louter uitvoerende kunstenaars, maar beseftte dat acteren een scheppende kunst is, die geen scherpe scheidslijn verdraagt tussen theater en realiteit.

Dat inzicht tekende hem als regisseur en tekstschrijver – hij gaf zijn acteurs almaar meer ruimte om zelf te improviseren – en het verklaart de ongekend authentieke intimiteit van zijn werk. Des te indringender is het verband tussen een rol spelen en het gewone leven, zoals Bergman die legt in een van zijn beste films 'Persona' (1966) en het oorspronkelijk als televisiescenario geschreven 'Na de repetitie' (1984).

In 'Na de repetitie' wordt een regisseur geconfronteerd met een jonge actrice die hem verleidt de relatie tussen echt en onecht, aan beide kanten van het voetlicht, onder ogen te zien. Wat tevens tot een fascinerend intermezzo met een vroegere minnares en topactrice leidt. 'Persona' is een emotionele krachtmeting tussen een met spreken gestopte actrice en een jonge verpleegster op een afgelegen eiland.

Door een zich fraai van repetitielokaal tot eiland transformerend decor (Jan Versweyveld) en door beide

teksten in één voorstelling samen te voegen, suggereert regisseur Ivo van Hove, behalve thematisch, een indirect verband tussen de personages. Boeiend is dat het spanningsveld waarin zij verkeren gevoelsmatig een extra laag krijgt. Wat vooral ook is te danken aan het sublieme spel. Hoe verbeelding en realiteit met elkaar aan de haal kunnen gaan, beheersen Marieke Heebink, Gijs Scholten van Aschat en Karina Smulders tot in hun vingertoppen. Spits, genuanceerd, transparant en tegelijk blijft er genoeg te raden over om de geest van de toeschouwer te prikkelen. Magistraal is Heebink. Eerst een overrompelende wervelwind, dan aangrijpend getraumatiseerd.

De identiteitsdilemma's van de personages laten zij zo dichtbij komen, dat je het fragiele grensgebied tussen spel en menens haast wordt binnengezogen. Een gevoel dat met subtiele details weer even speels als efficiënt wordt doorbroken. Zoals met het nuchtere glaasje water dat de jonge actrice, middenin in het hartstochtelijke droombeeld, aan de oudere actrice aanreikt.

Doodzonde dat Van Hove er toch nog weer camera's bij haalt om het relationele onvermogen van de regisseur vorm te geven. Overbodige poespas. Juist zonder hulpmiddelen tonen deze acteurs hun kracht in de zich spannend van relatief luchtig tot diep ontroerend ontwikkelende voorstelling. Op die spirit en intuïtie vertrouwde Bergman ook. En terecht.

Hanny Alkema

Tournee t/m 15-6-2013. Info:
www.tga.nl

Hoe verbeelding en realiteit met elkaar aan de haal kunnen gaan, laat Toneelgroep Amsterdam mooi zien.

FOTO TONEELGROEP AMSTERDAM